

В.М. Кікоть, ст. гр. КІ 10-2, І.З. Скловський, доц., канд. істор. наук
Кіровоградський національний технічний університет

Філософський аналіз проблем смерті та безсмертя в історії філософії

В статті розглянута філософія екзистенціалізму – проблема смерті і безсмертя в історії філософії
У чому складається сенс життя, коли відомі структура і сенс життя
проблема смерті, безсмертя, екзистенціалізм, філософія

При розгляді життя як філософського явища основним об'єктом дослідження тут береться поняття «життя» як такого, що має відношення до смерті та. Цю проблему як об'єкт дослідження для себе обрали екзистенціалісти. Згідно екзистенціалізму, людина, вирвавши себе з контексту звичайного, повсякденного життя, повернутися до своєї істинної сутності може лише у випадку, коли зможе прямо «дивитися смерті у очі», яка є «кінцем існування взагалі».

Один із засновників філософії екзистенціалізму Карл Ясперс (Німеччина), перш за все розглядав існування людини. Він багато раз спостерігав за психологічним станом людей, намагався зрозуміти сенс межі тих, що перебували між життям і смертю. Намагання зрозуміти ті відчуття, які переносить людина на межі смерті виявляє як сприймає світ і життя людина, що думає про сенс життя? Саме ці спостереження і глибокі роздуми над ними допомогли йому виділитися серед численної когорти провідних філософів XX століття.

Формування віри в життя та бажання жити проповідується трьома опозиційними щодо екзистенціалізму течіями філософії, такими, як прагматизм, марксизм і персоналізм. У центрі їх міркувань більше стояла не проблема філософського дослідження смерті, а проблема філософського дослідження ускладнення життя. В цілому слід зазначити, що питання смерті у філософському сенсі цікавили не тільки екзистенціалістів. Що може бути краще для людини? На це питання Гомер відповідав: Краще не народжуватися зовсім і швидше дістатися до воріт пекла і пройти їх. Демократ у своїх творах «Наука зцілення», «Про те, хто буде після смерті» давав більш загальний аналіз проблем людського існування (на противагу міфологічного підходу), що дало йому можливість більш ґрунтовного аналізу проблеми смерті у давньогрецькій філософії. Суперечливі думки про наявність потойбічного світу не давали можливості зробити осмислені висновки про смертність людини взагалі. У діалозі «Федон» Платон пише, що, згадуючи останню розмову з Сократом напередодні смерті останнього, перед смертю Сократ оголосив і зізнався в тому, що призначення філософії він насамперед бачить у підготовці людиною себе до смерті. Для Сократа з його трансцендентальним відчуттям світу подібний підхід не був випадковим. Сократ викладав проблему смерті в контексті своєрідної доктрини щастя, Платон же розглядав проблему смерті в рамках свого світогляду.

Інший видатний представник екзистенціалізму, який по праву вважається засновником атеїстично - філософського напрямку - Мартін Гайдеггер у своєму «Листі про гуманізм» писав про проблеми, серед яких особливо виділяється філософський аналіз проблеми смерті. Автор пояснює тут феномен смерті, протиставляючи «справжнє» і «несправжнє» існування людини. Якщо існування «несправжнє», то приреченість людини смерті їм не сприймається, тут приреченість прихована від нього.

Відомо, що Гайдеггер ставив завдання в тому, щоб вивести самосвідомість зі способу буття самої людини, тобто з його кінцівки, з «екзистенції», Оскільки проблема бути, чи не бути вічно хвилює цивілізовану людину. Феноменологічний підхід до людського існування як вихідного моменту осмислення всього суцього викладається в тому числі в його творі «Буття і час», (1927).

«Несправжнє» існування віддаляє людину від її власної сутності. Смерть же, будучи виключно індивідуальним проявом екзистенції, залишає позаду всілякі межі «неістинного існування». Разом з тим людині і самій іноді вдається подолати притаманні їй межі буття. У цьому випадку вона переживає екзистенційний страх. Страх, на думку Гайдеггера, є з філософської точки зору, основний зміст людського існування. В основі будь-якого страху, в свою чергу, лежить страх смерті. «Страх відкриває перед людиною перспективи смерті» [2, с. 319-325].

Екзистенціальні відчуття є усвідомленням людиною вартості життя і смерті, звідси завданням філософа є допомогти звичайній людині подолати страх та сформувати у неї віру в життя і бажання жити.

В історії філософії були ще філософські школи і напрямки, які визначили своє ставлення до проблеми смерті, зокрема, серед них слід назвати стоїцизм, певною мірою заклав основу для підготовки як християнства, так і середньовічної католицької філософії в цілому. Філософ-стоїк все своє життя готується до смерті. І якщо при цьому він в обіймах смерті раптом злякається, то тоді ця моральна підготовка буде позбавлена сенсу.

Римський імператор і філософ Марк Аврелій, наприклад, вважав, що нема ніякої відмінності між життям в три дні або в три людські життя, тобто немає різниці між довгим життям і коротким [1, с. 67]. Філософ-стоїк закликав людей не боятися смерті, прагнути до неї, як природно прагнуть всі живі істоти, оскільки і смерть є такою ж закономірним подією, як і молодість, старість, зростання, народження, випадання зубів, зростання бороди, посивіння, запліднення, вагітність, народження та інші природні події. Тому людина, яка розуміється в житті, не повинна відкидати смерть, ненавидіти її, потрібно підходити до неї без будь-якої зарозумілості, очікувати її як звичайне природне явище. «Точно так само, як ти чекаєш появи дитини з утроби своєї дружини, так і твоя душа повинна чекати моменту, коли вона покине твоє тіло. На питання про те, що таке смерть, слід відповісти, що тут потрібно підходити до неї такої, яка вона є, тобто визнати, що вона є частка природи, боятися ж природи занадто по-дитячому, смерть не тільки є справа природи, але і річ, що приносить їй користь» [1, с. 46].

Віра в загробний світ у християнстві (зокрема, у православних звичаях) певною мірою зменшує страх смерті, замінюючи цей страх боязню майбутнього покарання за земні гріхи. Такий підхід був розвинений ще Августином Святим, який вважав, що за допомогою розуму можна довести існування Бога і безсмертність людської душі. Межі пізнаної істини, на думку Августина, є можливості людського розуму, все, що понад - це інтуїція, пов'язана з божественним одкровенням. «Будь-яка пізнана істина не може бути противна вірі» [1, с. 89].

Можна зробити такий загальний висновок, що багато напрямків сучасної філософії також характеризують смерть з точки зору приреченості та песимізму, в той же час ігнорують філософський досвід людського існування. Для подолання такого нігілістичного ставлення необхідний комплексний розгляд проблеми смерті як біологічного і соціального явища. Тут потрібен гуманістичний підхід, коли за традицією українці сприймали свою власну неповторну і унікальну сутність, а також правильно оцінювали своє місце в житті, в бутті взагалі (Г. Сковорода, Т. Шевченко і т.д). Суперечлива сутність людини складається з усвідомлення неминучості смерті і бажання залишатися як можна довше живим. Бажання жити – природне, оскільки це усвідомлюваний процес, на відміну від смерті, бо маємо ще зрозуміти таємниці

потойбічного життя та так званого «безсмертя душі». У той же час дослідники розуміють, що думки про безсмертя самі по собі є лише як смутні уявлення. У такому разі постає питання про сенс такого життя, про погані і хороші вчинки, про моральний обов'язок і т.д. Чи можна засуджувати аморальні вчинки, неробство, пусту трату часу - адже попереду у такої людини ціла вічність, коли він переробить всі свої справи і виправиться. Дослідники прийшли до висновку про те, що про сенс життя може бути лише тоді, коли життя має тимчасові рамки, і людина постійно думає про те, як треба правильно прожити цей відпущений йому невеликий часовий проміжок.

Список літератури

1. Марк Аврелій. Наедине с собой. Ростов-на-Дону, 1991.
2. Гайдеггер М. Письмо о гуманизме. // Проблемы человека в западной философии, М., 1988.
3. Скловский И.З. "Роль религии в истории народов мира", К.: ННК Министерства образования Украины, 1993 г., 116 с.
4. Скловський І.З. "Український етнос на рубежі XX-XXI ст. : метафізичний аналіз".- Дніпропетровськ, вид-во "Пороги", 2007 р., 320 с.

Одержано 15.02.12

УДК 629.113:368

О.С.Бойко, ст.гр. ФК-08-1

Кіровоградський національний технічний університет

Аналіз тенденцій та проблемні питання ринку страхування автотранспорту в Україні

В статті розглянуто тенденції ринку страхування автотранспорту в Україні, головні проблем розвитку та внесені пропозиції щодо поліпшення ситуації даної галузі страхування.

ринок автострахування, КАСКО, цивільна відповідальність власників автотранспортних засобів

В Україні кількість автотранспорту на дорогах щорічно зростає. Оскільки ймовірність настання страхових випадків під час експлуатації автотранспортних засобів висока, то виникає необхідність їх страхування. Тому цей вид страхування є одним з провідних для більшості українських страховиків.

На сьогодні ринок страхування автотранспорту має досить складне становище, оскільки фінансова криза понесла за собою тяжкі наслідки для всіх суб'єктів господарювання. Але, як показує світова практика, страховий ринок, і зокрема автострахування, сприяє розвитку економіки країни та розв'язання соціальних проблем громадян.

Бабчук А. [1], Лозов'ягіна О., Клімович І. [2], Нестеренко О. [3] висвітлюють в своїх роботах проблеми та аналізують перспективи автострахування на національному ринку. Паскал А. та Русул Л. детально розглядають страхування цивільної відповідальності власників наземних транспортних засобів в Україні.

Метою написання статті є систематизація проблемних питань та розробка дій щодо поліпшення становища на ринку авто страхування в Україні.

Сьогодні молодий ринок страхування автотранспорту України потребує